

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ

СВІЧКО СЕРГІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 332.242.65.012

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ІНВЕСТИЦІЙНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ**

Спеціальність 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2021

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Харківському національному університеті міського господарства імені О. М. Бекетова

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Димченко Олена Володимирівна,
Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, завідувач кафедри підприємництва та бізнес-адміністрування

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Шульц Світлана Леонідівна,
ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», завідувач відділу регіональної економічної політики;

кандидат економічних наук
Тур Олена Василівна,
Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України, старший науковий співробітник відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку

Захист відбудеться «23» вересня 2021 р. о 13⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради, шифр Д 64.251.01, у Науково-дослідному центрі індустріальних проблем розвитку НАН України за адресою: 61165, м. Харків, пров. Інженерний, 1а, 5 поверх.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України за адресою: 61165, м. Харків, пров. Інженерний, 1а.

Автореферат розісланий «23» серпня 2021 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. М. Красносова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Особливості сучасного етапу розвитку регіонів України полягають у кристалізації проблем, пов'язаних як із негативним впливом світових кризових явищ, спричинених пандемією та вимушеним скороченням економічної активності внаслідок загальнонаціонального карантину, так і з низкою внутрішніх проблем, накопичених регіональними економічними системами за минулі роки.

Падіння у 2020 р. – першому півріччі 2021 рр. таких показників, як виробництво промислової і сільськогосподарської продукції, зростання безробіття, скорочення реальних доходів населення та обсягів капітальних інвестицій в усіх регіонах України є індикаторами того, що на цей час у регіонах відсутні дієві механізми адаптації та протистояння дії кризових чинників і формування підстав для економічного розвитку на самодостатній основі. Незважаючи на те, що завдяки комплексним реформам, проведеним у 2014–2020 рр., в Україні було здійснено децентралізацію влади, передано на місцевий рівень функції управління, створено об'єднані територіальні громади та зменшено адміністративний вплив, регіони не повною мірою одержали можливість самостійно обирати напрями розвитку та розпоряджатись власними коштами. Усі регіони України виявились недостатньо підготовленими до таких змін і на сьогодні відчувають брак інвестиційних ресурсів, що створює значні проблеми для подальшого розвитку.

Розвиток економіки в цілому і особливості управління регіональним розвитком є важливим і водночас проблемним науковим питанням протягом століть історії людства. На кожному історичному етапі гострота окремих питань визначалась рядом факторів, як-от політичним устроєм, природними ресурсами, розвитком науки та наукових поглядів, затребуваністю суспільства, у зв'язку з чим проблема обґрунтування організаційно-економічних механізмів управління регіональним розвитком не знижує своєї актуальності. Питанням розвитку країн і регіонів віддали свою увагу такі науковці, як Р. Акофф, І. Ансофф, Д. Бьюкенен, П. Друкер, Е. Мейо, М. Кастельс, Т. Портер, Т. Сааті, Й. Шумпетер, Г. Хакен. Їх праці заклали фундаментальні наукові основи в теорію рушійних сил розвитку, з урахуванням історичних обставин і специфіки окремих країн.

Регіональні аспекти, конкурентні механізми й інноваційні особливості регіонального розвитку висвітлили у своїх наукових розробках О. Амоша, Л. Антонюк, В. Бабаєв, В. Білоус, М. Долішній, О. Димченко, Ю. Іванов, О. Карлова, М. Кизим, О. Красносова, Б. Маліцький, С. Мочерний, А. Мельник, В. Ткаченко, В. Чухно, В. Хаустова, О. Шевченко, О. Шаблій, С. Шульц та ін.

Дослідженню проблем стимулювання інвестиційного розвитку регіонів у контексті реформування територіального розвитку і укріплення основ місцевого самоуправління, державної підтримки регіонів і створення об'єднаних територіальних громад присвятили свої праці М. Аверкіна, В. Васильєв, Н. Белікова, З. Герасимчук, А. Гриценко, Ю. Ганущак, І. Дунаєв, В. Решетило, В. Родченко, Ткачук, О. Тур та ін.

Проте невирішеними залишаються питання, пов'язані з розробкою наукового підґрунтя для формування складових організаційно-економічного механізму інвестиційного забезпечення розвитку України з урахуванням їх соціально-

економічної специфіки. Недостатньо висвітленими в науковому інформаційному просторі також є проблеми оцінювання потенціалу регіонів і їх інвестиційної привабливості, створення сучасного організаційно-економічного механізму управління розвитком, розбудови сучасного менеджменту та технологій проєктного управління.

Аналіз сучасних теорій і практичного зарубіжного та вітчизняного досвіду стали підґрунтям для дослідження проблем інвестиційного забезпечення розвитку регіонів і дали можливість визначити ключові моменти наукового дослідження, які стосуються механізму управління регіональним розвитком і розбудови інструментарію забезпечення реалізації інноваційних програм, що й зумовило актуальність обраної теми дослідження, її мету та завдання.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій до формування складових організаційно-економічного механізму інвестиційного забезпечення розвитку регіонів України.

Для досягнення поставленої мети в роботі було вирішено такі завдання:

узагальнити наукове підґрунтя дослідження особливостей регіонального розвитку з позицій інституціональної теорії просторової організації територій та на цій основі удосконалити понятійний апарат проблематики інвестиційного забезпечення регіонального розвитку;

оцінити стан і тенденції соціально-економічного розвитку регіонів України й удосконалити методичний підхід до ідентифікації впливу різних факторів на зміни активності інвестиційної діяльності регіонів України;

розробити концептуальний підхід до формування оновленої моделі організаційно-економічного механізму інвестиційного забезпечення регіонального розвитку;

удосконалити методичні положення щодо розробки формалізованої моделі планування регіонального розвитку;

розвинути методичне забезпечення формування напрямів регіональної інвестиційної політики.

Об'єктом дослідження є процес регіонального розвитку в умовах формування нового організаційно-економічного механізму його інвестиційного забезпечення.

Предметом дослідження виступає сукупність теоретико-методичних і практичних підходів до управління інвестиційним забезпеченням розвитку регіонів України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано згідно з планами науково-дослідних робіт Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова відповідно до завдань тем: «Підприємництво як стратегічний фактор розвитку бізнес-середовища регіону. Етап 3. Трансформація регіонального інноваційного підприємництва як стратегічний фактор економічного зростання» (№ державної реєстрації 0116U005497), у якій автором було розроблено складові економічного механізму інвестиційного розвитку регіону; «Формування організаційно-економічного механізму управління бюджетуванням об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації» (етап 1, № 53-72/19), де здобувачем проведено дослідження особливостей формування бюджетів об'єднаних територіальних громад в Україні; «Розробка інструментарію

реалізації стратегії розумної спеціалізації Харківського регіону» (№ державної реєстрації 0118U002040), у якій автором розроблено рекомендації щодо методичного забезпечення формування напрямів регіональної інвестиційної політики України.

Методи дослідження. Теоретико-методичною основою дослідження стали фундаментальні положення економічної теорії, регіоналістики й інституційної теорії. Використано наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених з питань управління розвитком територіально організованих економічних систем, концептуальні розробки з питань впливу інновацій на соціально-економічний розвиток. У дослідженні враховано законодавчі та нормативні акти, методичні й інструктивні матеріали міністерств і відомств України, матеріали зарубіжного досвіду та статистичної звітності.

Для вирішення окремих завдань використано спеціальні методи: *узагальнення та порівняння* – для визначення відмінностей між регіонами та динаміки їх розвитку; *системного та структурологічного аналізу* – для деталізації проблемних ситуацій у регіонах; *логіко-структурного моделювання* – для визначення зв'язку між чинниками впливу на розвиток регіонів; *стратегічного та ситуативного моделювання* – для визначення елементів організаційно-економічного механізму інвестиційного забезпечення регіонального розвитку; *методів конфліктології* – для оцінки впливу конфліктів і девіантності економіки на процеси регіонального розвитку; *інституційного підходу* – для розгляду взаємозв'язку та взаємовпливу економічних, соціальних та організаційно-управлінських процесів; *інжинірингового підходу* – для застосування технології проектного управління в завданнях регіонального розвитку; *економіко-математичного моделювання* – для розробки алгоритмів і технологій управління процесом регіонального розвитку; *багатофакторного мультиплікативного моделювання* – для ідентифікації впливу факторів на зміни активності інвестиційної діяльності регіонів України; *кластерного аналізу* – для групування регіонів України за рівнем впливу факторів на зміни їх інвестиційної активності; *індексного аналізу* – для кількісної оцінки факторів на зміни функціонального показника інвестиційної активності регіонів України.

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі та нормативно-правові акти України й інших країн світу, статистичні дані Державного комітету статистики України, національні та регіональні цільові програми розвитку, стратегії соціально-економічного розвитку регіонів України, статистичні дані Державних статистичних служб інших країн світу, інші джерела.

Наукова новизна одержаних результатів. У процесі дослідження в роботі отримано ряд наукових результатів різного ступеня новизни:

удосконалено:

концептуальний підхід до формування оновленої моделі організаційно-економічного механізму інвестиційного забезпечення розвитку регіонів, в якому, на відміну від наявної практики, розроблено триблоковий варіант моделі організаційно-економічного механізму (ОЕМ), змістовно розширено розділ «інструменти ОЕМ» та визначено критеріальну роль таких характеристик, як «організаційна надійність, узгодженість інтересів, технологічна функціональність та ефективність використання ресурсів»; ОЕМ розглядається як деяка структурно-конструктивна та стабільна основа, яка за допомогою своїх інструментів виконує таку роботу: здійснює управлінські

функції по розвитку регіону, забезпечує підготовку рішень і їх виконання, об'єднує зусилля різних учасників на стратегічних напрямках розвитку регіону;

методичний підхід до ідентифікації впливу факторів на зміни активності інвестиційної діяльності регіонів України, який, на відміну від наявних, базується на урахуванні відношення обсягу капітальних інвестицій до обсягу реалізованої промислової продукції у регіонах України; обсяг реалізованої промислової продукції, яка вироблена кожним працівником, що зайнятий у промисловому виробництві регіону України; частка чисельності зайнятого у промисловості населення у загальній чисельності населення регіону України, й дозволяє комплексно оцінити особливості інвестиційного розвитку кожного регіону;

методичні положення щодо розробки організаційно-економічної моделі управління регіональним розвитком, відмінність яких полягає в урахуванні таких параметричних характеристик регіонального розвитку, як інвестиційний потенціал регіону, інвестиційна інфраструктура та інвестиційний клімат; конкурентоспроможність; витрати ресурсів; розвиток людського капіталу;

дістало подальшого розвитку:

тлумачення сутності поняття «регіональний розвиток» та його базових характеристик, що, на відміну від наявних, враховує принципи «герменевтичного кластера», зміну інституційних норм і правил між учасниками, оцінку різноспрямованих факторів впливу на регіональний розвиток та оновлений організаційно-економічний механізм досягнення його цілей для ефективного використання можливостей його інвестиційного забезпечення;

методичне забезпечення формування напрямів регіональної інвестиційної політики, яке відрізняється дослідженням взаємозв'язку економічного потенціалу регіону з характеристиками його інвестиційної привабливості, інвестиційних ресурсів і характеристик інвестиційного ринку і передбачає використання таких інноваційних елементів економічного потенціалу регіону, як ресурсна база, можливості, рівень внутрішньої упорядкованості, механізм залучення інвестицій, дія бар'єрів і супротиву та фактор часу.

Практичне значення отриманих результатів. Практична цінність наукових результатів дослідження полягає у розробці науково-методичного забезпечення для ідентифікації впливових факторів і побудови організаційно-економічного механізму управління інвестиційним забезпеченням регіонального розвитку. Методичне забезпечення та методичні підходи впроваджено у діяльність таких організацій:

- у діяльність Північно-Східного наукового центру НАН і МОН України впроваджено методичний підхід до ідентифікації впливу факторів на зміни активності інвестиційної діяльності регіонів України (довідка № 01-06/73 від 10.09.2020);

- у роботі Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України використано методичне забезпечення розробки організаційно-економічної моделі управління регіональним розвитком (довідка № 03/92 від 25.11.2020).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, у якій запропоновано положення і розробки щодо формування на регіональному рівні організаційно-економічного механізму управління розвитком території. Наукові положення, висновки та рекомендації, винесені на захист, одержані автором самостійно. З наукових праць, що опубліковані в співавторстві, використано

лише результати, отримані особисто. Внесок здобувача в цих роботах наведено у списку праць за темою дисертації.

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення і висновки дисертації були викладені та позитивно оцінені на наукових і науково-практичних конференціях (міжнародних, всеукраїнських, міжрегіональних): Моделювання регіонального розвитку (Україна, м. Івано-Франківськ, 2018 р.); VI Міжнародна науково-практична конференція «Глобалізація: співвідношення міжнародних та національних економічних інтересів» (Україна, м. Одеса, 2020 р.); Інформація та її вплив на соціальний та технічний прогрес (Ізраїль, м. Хайфа, 2020 р.); Наукова конференція «Actual Aspects of development in the context of globalization» (Італія, м. Флоренція, 2020 р.); Науково-практична конференція «Theoretical foundations of moderns science and practice» (Австралія, м. Мельбурн, 2020 р.); Науково-практична internet-конференція «Prospects for the developments of modern science and practice» (Австрія, м. Герц, 2020 р.); II науково-практична конференція «Фінансово-економічні чинники розвитку країни та регіонів», (Україна, м. Харків – Херсон, 2020 р.); Міжнародна НПК інтернет-конференція «Підприємництво та бізнес-адміністрування» (Україна, м. Харків, 2020 р.).

Публікації. Основні наукові результати дисертації, теоретико-методичні положення та практичні рекомендації опубліковані в 15 наукових працях, з них 1 особиста монографія, 1 розділ – у колективній монографії, 2 статті – у наукових фахових виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз даних, 2 статті – у зарубіжних виданнях, 3 статті – у наукових фахових виданнях України, 6 тез доповідей – у матеріалах конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 32,5 друк. аркушів, з яких особисто автору належать 26,4 друк. арк.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і викладена на 262 сторінках: основний текст становить 196 сторінок і налічує 37 таблиць (з них 2 займають 2 повні сторінки) та 56 рисунків (3 займають 3 повні сторінки). Список використаних джерел налічує 307 найменувань. Робота має 10 додатків на 22 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено її мету, об'єкт, предмет і поставлено задачі; розкрито сутність основних положень наукової новизни та практичну значущість одержаних результатів роботи; наведено інформацію щодо апробації та впровадження результатів дисертації.

У першому розділі «**Теоретико-методичне забезпечення економічного розвитку регіонів**» узагальнено теоретичні засади дослідження особливостей регіонального розвитку та його інвестиційного забезпечення; розглянуто наявні підходи до розбудови організаційно-економічного механізму управління регіональним розвитком; визначено умови формування інвестиційного забезпечення регіонального розвитку й уточнено його понятійний апарат.

Визначено, що еволюційна економіка досліджує фактори впливу на економічну систему, зміну організаційних форм управління просторовим об'єктом, інформаційні потоки та впливи, поєднуючи через призму економіки «технологічне» і «соціальне», що й обумовлює необхідність переорієнтації методології на інституційний підхід до

економічних систем і явищ. З аналізу теоретичних напрацювань обґрунтовано, що інституціоналізм поєднує формальні та неформальні складові, ринкові та директивні механізми, ментальні характеристики людини та правові норми, визначеність в основах і варіативність у деталях.

Теоретично обґрунтовано, що в регіональному розвитку ключовими елементами є бізнес-середовище, людський капітал, інвестиції та безпосередньо організаційно-економічний механізм управління розвитком, який повинен відповідати вимогам подвійної інноваційності: по-перше, він має орієнтуватись на інновації; по-друге – сам має бути інноваційним у розумінні власного устрою і технологій виконання управлінських функцій. Розкрито проблемний характер розвитку регіонів, де, крім нестачі інвестиційних коштів, не менш важливого значення набувають інституційні бар'єри (неготовність до змін, недоступність до ресурсів і механізмів управління). Виявлено недосконалість інститутів регулювання (регулювання власності, соціального партнерства, моралі та соціальної відповідальності).

У дослідженні показано, що розвиток регіонів є керованим процесом, де прогресивні зміни забезпечуються не окремими господарськими структурами чи органами управління, а інтеграцією зусиль усіх зацікавлених сторін як всередині регіону, так і зовні. Систему регіонального розвитку необхідно замкнути на конкурентоспроможність регіону, що залежить від таких елементів, що справляють постійний вплив один на одного, а також від підтримки держави по механізму регулювання розвитку. Виходячи з цього встановлено, що регіон як складноструктурована соціально-економічна система (бізнес, підприємці, структури влади, громади) організує свій розвиток шляхом інтеграції ресурсів та узгодження інтересів усіх учасників регіональної політики, тому набуває особливого значення рівень розвитку інвестиційного ринку й інфраструктури (рис. 1).

Рис. 1. Складові інвестиційного забезпечення регіонального розвитку

Базуючись на позиціях виключної важливості інвестицій у забезпеченні стратегії, розвиток регіону розглянуто як похідну функцію від інвестиційної привабливості $IR = f(I_{пр})$, скореговану на рівень активності внутрішніх елементів (учасників) системи та силу і характер зовнішніх впливів. Концептуальна модель представлена функціоналом такого вигляду:

$$IR = f(I_{пр}) = f(\Gamma_c, I_y, I_{стр}) * (A, S) * \alpha, \quad (1)$$

де IR – інвестиційний розвиток;

$I_{пр}$ – інвестиційна привабливість;

Γ_c – привабливість конкретного галузевого сектора (промисловість, аграрний сектор, фінансова діяльність, будівництво);

I_y – інституційні умови (захищеність бізнесу);

$I_{стр}$ – розвиток інфраструктури;

A – рівень активності структурних елементів регіону (влада, бізнес, громади);

S – зовнішні впливи на регіон;

α – очікуваний рівень доходу на вкладені інвестиції.

Базовою характеристикою регіону визначено його потенціал, що являє собою структуровану на складові величину. Для регіону в потенціалі запропоновано виявляти та визначати синергетичні властивості, що виникають завдяки взаємодії саме між внутрішніми складовими, такими як природно-ресурсні, соціально-економічні, організаційно-управлінські, інфраструктурно-комунікаційні можливості й ін.

Теоретико-концептуальну модель потенціалу регіональної системи ІІІ регіону подано у такому вигляді:

$$ІІІ_{регіону} = f\{R + M + Y_{п}\} * M_3 * S * t, \quad (2)$$

де R – ресурсна база регіону;

M – можливості;

$Y_{п}$ – рівень внутрішньої упорядкованості і узгодженості;

M_3 – механізм залучення інвестицій;

S – дія бар'єрів і супротиву;

t – фактор часу.

До сектора M (можливості) належать доходність бізнесу, стан інвестиційної інфраструктури, активність і готовність регіону до залучення і використання інвестицій.

До сектора $Y_{п}$ (упорядкованість) належать система зв'язків і якість управління. До структури факторів супротиву входить система ризиків, невизначеність у зовнішньому середовищі, рейтинг інвестиційної привабливості.

На основі використання концептуальної моделі інвестиційного розвитку регіону сформовано понятійний кластер, в основі якого є ключові терміни, а саме: «інвестиції», «інвестиційний», «інвестування» (рис. 2).

У роботі визначено, що OEM управління регіональним розвитком, при його розгляді в концепції «управління потенціалом», чітко орієнтує регіон на такі завдання:

інноваційне проектування, організацію внутрішніх взаємодій, подолання бар'єрів супротиву й удосконалення інституційного клімату, забезпечення інвестиційної привабливості, підвищеної уваги до інфраструктурних проблем регіону, ефективного використання ресурсів. У дослідженні розкрито зміст поняття «інвестиційне забезпечення» і ринкову природу умов і бар'єрів для розвитку. Визначено, що одне із завдань розвитку полягає в досягненні балансу впливових сил, структури ресурсів і заходів, необхідних пропорцій між саморозвитком і регуляторними діями.

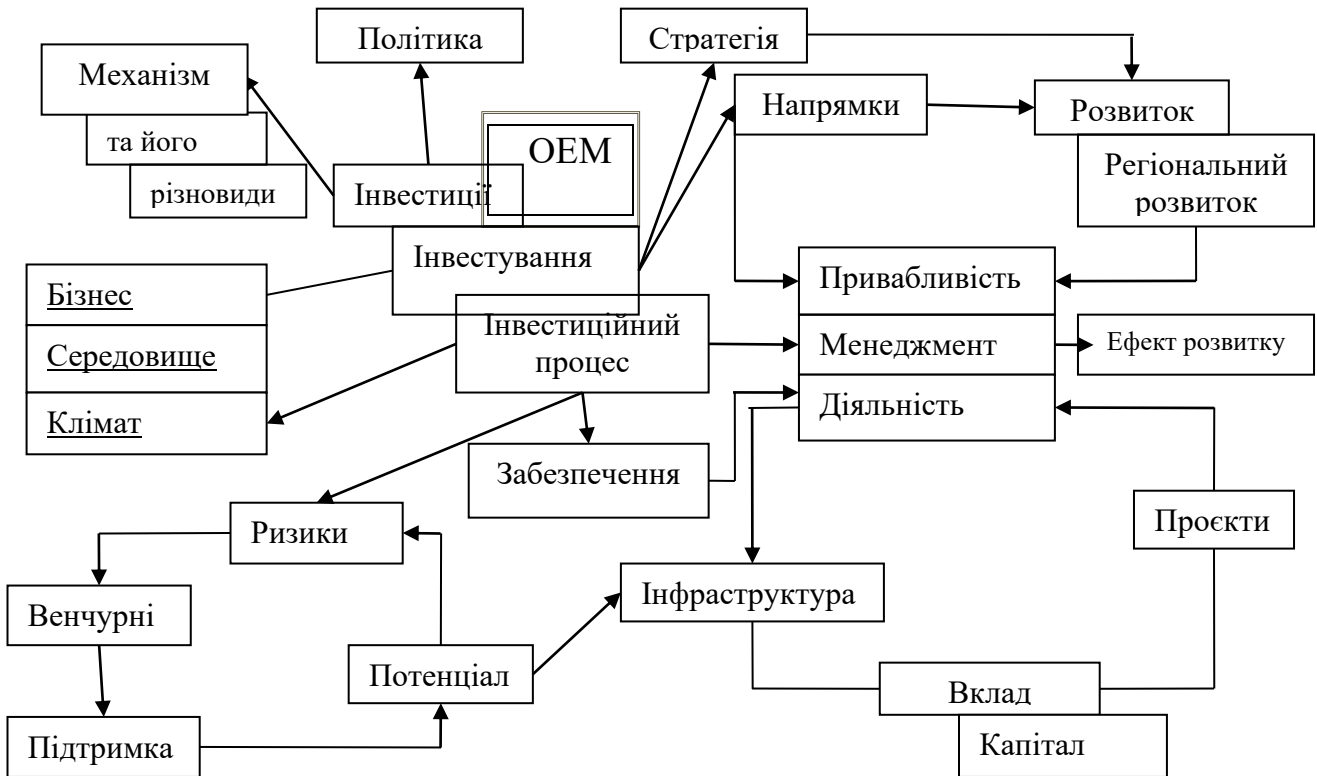

Рис. 2. Понятійний кластер зв'язку OEM з інвестиційною проблематикою регіонального розвитку

У роботі OEM розглядається як деяка конструктивна та стабільна основа, що виконує управлінську роботу по забезпеченню завдань регіонального розвитку. Запропонована триблокова модель OEM, яка, використовуючи сучасні інструменти, виконує різні функціональні завдання, зокрема: оцінювання потенціалу, стратегічне програмування, організацію взаємодій між учасниками, стимулювання ініціатив і результатів.

У другому розділі «**Визначення економічних характеристик та тенденцій розвитку регіонів України**» проведено аналіз стану економіки України та інвестиційних ресурсів регіонального розвитку; розроблено методичний підхід до ідентифікації впливу факторів на зміни активності інвестиційної діяльності регіонів України; проведено кластеризацію регіонів України за рівнем впливу факторів на зміни активності інвестиційної діяльності; досліджено інноваційну паспортизацію регіонів як складову організаційно-економічного механізму регіонального розвитку; здійснено аналіз нових структурних елементів самоуправління в організаційно-економічному механізмі регіонального розвитку.

Доведено, що можливості інвестиційного забезпечення розвитку регіонів України гальмуються проблемами оновлення техніко-технологічної бази промисловості, укріплення позицій агросектора на світових ринках, підтримки точок зростання високотехнологічних виробництв, удосконалення режиму ресурсо- та енергозбереження. Сучасна регіональна інвестиційна політика наразі є орієнтованою на власні кошти та кошти бізнесу при низькому рівні державної бюджетної підтримки. Іноземні інвестиції теж недостатні, але їх позитив у тому, що значна їх частка припадає на модернізацію виробничої бази, тобто надходить у матеріальні активи.

У роботі дослідження об'єктивних процесів, що пов'язані з впливом різних об'єктивних факторів на формування трендів динаміки інвестиційної діяльності у регіонах України, проведене на основі розробленої багатофакторної мультиплікативної моделі, яка належить до категорії тих, що дозволяють визначати детерміновані функціональні залежності між показником, що є об'єктом аналізу, та факторами, які впливають на його зміни. Незважаючи на те, що економіка регіону є складною системою, а її інвестиційна складова також характеризується наявністю значної кількості складних взаємозв'язків, використання багатофакторних мультиплікативних моделей є виправданим для реалізації цілей структурного підходу дослідження:

$$y = \prod_{i=1}^n x_i, \quad i = 1, 2, 3, \quad (3)$$

де y – обсяг капітальних інвестицій ($K_{інв}$), що припадає на кожного мешканця певного регіону України ($Ч_n$);

x_1 – відношення обсягу капітальних інвестицій до обсягу реалізованої промислової продукції у регіонах України (O_{pn});

x_2 – обсяг реалізованої промислової продукції, яка вироблена кожним працівником, що зайнятий у промисловому виробництві регіону України;

x_3 – частка чисельності зайнятого у промисловості населення ($Ч_{зпром}$) у загальній чисельності населення регіону України.

Для урахування змін досліджуваних показників у звітному періоді (1) порівняно з базовим (0) використовуються такі формули:

$$\Delta y = y_1 - y_0; \quad (4)$$

$$\Delta x_1 = \frac{K_{інв}}{Ч_n} = \frac{K_{інв}}{Ч_n} \times \left(I \frac{K_{інв}}{O_{pn}} \times I \frac{O_{pn}}{Ч_{зпром}} \times I \frac{Ч_{зпром}}{Ч_n} - I \frac{O_{pn}}{Ч_{зпром}} \times I \frac{Ч_{зпром}}{Ч_n} \right); \quad (5)$$

$$\Delta x_2 = \frac{K_{інв}}{Ч_n} \times \left(I \frac{K_{інв}}{Ч_{зпром}} \times I \frac{Ч_{зпром}}{Ч_n} - I \frac{Ч_{зпром}}{Ч_n} \right); \quad (6)$$

$$\Delta x_3 = \frac{K_{інв}}{Ч_n} \times \left(I \frac{Ч_{зпром}}{Ч_n} - 1 \right). \quad (7)$$

Для цієї моделі застосовуються такі інтерпретації.

Використання показника, що характеризує обсяг капітальних інвестицій, який припадає на одну особу наявного населення регіону (y), дозволяє порівнювати активність реалізації інвестиційних процесів у різних регіонах країни у динаміці. Еталонною можна вважати ситуацію, коли у регіоні зростає і обсяг капітальних

інвестицій, і чисельність населення, але темпи зростання капітальних інвестицій перевищують темпи зростання населення:

$$\begin{aligned} I_{\text{Кінв}} > I_{\text{Чн}}, \\ I_{\text{Кінв}} > 1, I_{\text{Чн}} > 1. \end{aligned} \quad (8)$$

Використання фактора x_1 , що характеризує обсяг капітальних інвестицій, який припадає на кожну одиницю вартості обсягу реалізованої промислової продукції, виробленої підприємствами регіону, є актуальним на сучасному етапі розвитку економіки України, коли активізується проблематика структурної перебудови промислового комплексу країни та її регіонів. Зростання цього фактора має забезпечуватися за умови:

$$\begin{aligned} I_{\text{Кінв}} > I_{\text{Орп}}, \\ I_{\text{Кінв}} > 1, I_{\text{Орп}} > 1. \end{aligned} \quad (9)$$

Зростання фактора x_2 характеризує продуктивність праці робітників, зайнятих у промисловості регіону. Очевидно, що це сприяє підвищенню ефективності виробництва, що, своєю чергою, забезпечує нарощування інвестиційної привабливості регіону. Збільшення позитивного впливу цього фактора на рівень інвестиційної активності регіону наразі може реалізуватися за умов:

$$\begin{aligned} I_{\text{Орп}} > I_{\text{Чзпром}}, \\ I_{\text{Орп}} > 1, I_{\text{Чзпром}} > 1. \end{aligned} \quad (10)$$

Зростання позитивного впливу фактора x_3 , що характеризує один з найважливіших показників зайнятості населення регіону, на інвестиційну активність регіону відбувається за умов:

$$\begin{aligned} I_{\text{Чзпром}} > I_{\text{Чн}}, \\ I_{\text{Чзпром}} > 1, I_{\text{Чн}} > 1. \end{aligned} \quad (11)$$

Запропонована модель відображає економічні та логічні взаємозв'язки, що визначають вплив змінювання зазначених факторів на збільшення (зменшення) обсягу капітальних інвестицій, який припадає на кожного мешканця регіону в поточному періоді порівняно з базовим.

На основі використання методів індексного аналізу проведено кількісну оцінку впливу факторів на змінювання функціонального показника та визначено питому вагу змін цього показника під впливом змін кожного з досліджуваних факторів (табл. 1).

Одержані результати свідчать, що у більшості регіонів України (19 з 24) протягом досліджуваного періоду зростання обсягу капітальних інвестицій, що припадає на кожну грошову одиницю обсягу реалізованої промислової продукції, позитивно впливало на активність інвестиційної діяльності. Водночас зменшення цього фактора в Запорізькій, Івано-Франківській, Кіровоградській, Черкаській та Чернігівській областях мало негативним наслідком гальмування розвитку інвестиційного забезпечення регіонального розвитку.

Було також визначено, що в 12 регіонах України – Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій, Київській та інших областях зменшення обсягу

реалізованої промислової продукції, що припадає на кожного зайнятого в промисловості працівника, мало негативний вплив на активізацію інвестиційної діяльності.

Таблиця 1

Питома вага змінювання обсягу капітальних вкладень, що припадають на кожного мешканця регіону, під впливом *i*-го фактора у 2019 р. порівняно з 2018 р., %

Регіон	Питома вага змінювання під впливом фактора					
	$x_1, \%$	Ранг	$x_2, \%$	Ранг	$x_3, \%$	Ранг
Вінницька	182,32	4	-35,10	17	-47,22	20
Волинська	92,93	15	-0,98	13	8,05	10
Дніпропетровська	139,09	6	-66,93	21	27,84	4
Донецька	155,54	5	-59,49	20	3,95	11
Житомирська	105,75	13	51,77	8	-57,52	21
Закарпатська	94,72	14	8,33	10	-3,04	15
Запорізька	-57,29	21	163,48	4	-6,18	16
Івано-Франківська	-1094,60	24	1759,75	1	-565,15	24
Київська	124,59	9	-43,32	18	18,73	7
Кіровоградська	-51,98	20	129,86	6	22,12	6
Луганська	121,81	10	0,31	12	-22,12	17
Львівська	14,06	19	68,04	7	17,91	8
Миколаївська	72,93	17	27,18	9	-0,11	14
Одеська	108,38	12	-10,47	15	2,09	12
Полтавська	133,40	7	-56,15	19	22,75	5
Рівненська	300,28	2	-164,58	22	-35,70	18
Сумська	634,44	1	-244,25	24	-290,20	23
Тернопільська	91,19	16	-2,15	14	10,96	9
Харківська	39,60	18	176,35	3	-115,96	22
Херсонська	116,80	11	-18,37	16	1,58	13
Хмельницька	132,46	8	4,81	11	-37,27	19
Черкаська	-600,52	23	601,76	2	98,75	2
Чернівецька	206,40	3	-169,81	23	63,41	3
Чернігівська	-233,33	22	131,48	5	201,85	1

Зменшення у 2019 р. порівняно з 2018 р. частки населення, зайнятого в промисловому комплексі, відбулося в 11 регіонах України. У певних регіонах негативний вплив цього фактора на інвестиційну активність було компенсовано за рахунок зростання продуктивності праці в промисловості. До таких регіонів належать 8, зокрема: Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Харківська та ін. Водночас у Вінницькій, Рівненській, Сумській областях у 2019 р. було зафіксовано негативний вплив і скорочення частки населення, зайнятого в промисловості, й зменшення продуктивності праці в промисловості.

З метою визначення відмінних між собою груп регіонів за ступенем впливу досліджуваних факторів проведено кластеризацію методом *k*-середніх і визначено три кластери (табл. 2).

Отже, у рамках розробки організаційно-економічного механізму інвестиційного забезпечення регіонального розвитку доцільно насамперед зосередитися на регіонах, що потрапили до високого та середнього кластерів.

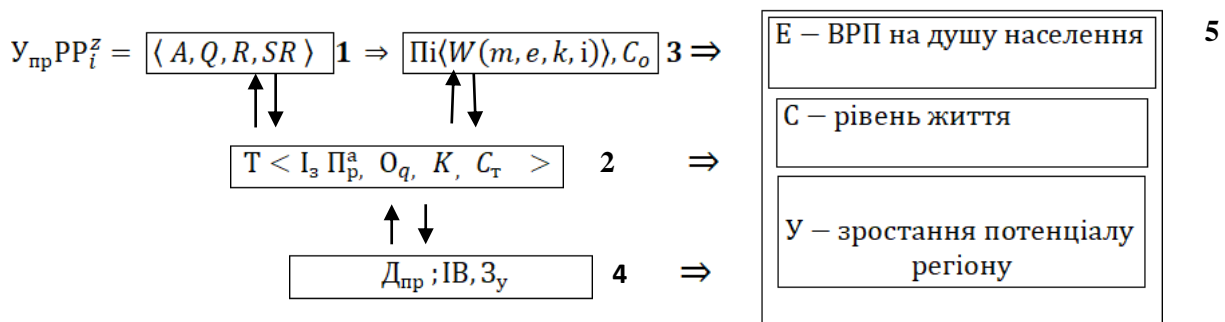
Кластеризація регіонів України за ступенем впливу факторів x_1 - x_3 у 2018–2019 рр.

Кластер 1 (високий вплив)	Кластер 2 (середній вплив)	Кластер 3 (низький вплив)
Волинська; Дніпропетровська; Київська; Полтавська; Херсонська	Донецька; Житомирська; Закарпатська; Запорізька; Івано-Франківська; Луганська; Львівська; Миколаївська; Сумська; Тернопільська; Харківська; Чернівецька; Чернігівська	Вінницька; Кіровоградська; Одеська; Рівненська; Хмельницька; Черкаська

Проведені дослідження свідчать, що активізація інвестиційної діяльності в регіонах України потребує розробки та впровадження в практику сучасного організаційно-економічного механізму, який враховував би особливості інвестиційного розвитку кожного регіону та вплив основних факторів, від яких він залежить.

У третьому розділі «Удосконалення організаційно-економічного механізму інвестиційного забезпечення регіонального розвитку» розроблено формалізовану модель планування розвитку регіону й підвищення його конкурентоспроможності; обґрунтовано пропозиції щодо інструментарію і заходів забезпечення організаційно-економічного механізму управління регіональним розвитком; удосконалено теоретико-методичне забезпечення використання логіко-структурних моделей у практиці управління регіональним розвитком.

У роботі розроблено формалізовану модель управління регіональним розвитком, яку наведено у такому вигляді (рис. 3).

1 – блок механізму управління розвитком

A – елементи, що складають механізм;
 Q – властивості; R – відношення;
 SR – взаємодії

2 – блок технології управління розвитком

I_3 – інформаційне забезпечення; P_p^a – аналітика і розрахунки; O_q – організація діяльності; K – контроль процесу розвитку; C_T – стимулювання, активація;

5 – результативний блок, оцінки розвитку

3 – блок забезпечення

Pi – потенціал і специфіка регіону; W – забезпечення: m – ресурсно-матеріальне; e – фінансово-економічне; k – кадрове; i – інформаційно аналітичне; C_o – стратегічні орієнтири

4 – блок інвестиційного і регуляторного вкладу

$D_{пр}$ – державної підтримки; IB – інвестиційний вклад; Z_y – зовнішні умови

Рис. 3. Формалізована модель управління регіональним розвитком, де $U_{пр}PP_i^z$ – регіональний розвиток з визначенням цілей

До наведеної на рис. 3 формалізованої моделі управління регіональним розвитком включено елементи, характеристики й умови саморозвитку (механізм + технологія + забезпечення + визначені орієнтири + результати).

Основу управлінського інструментарію, що виконує місію розвитку регіону, становить OEM. У дослідженні запропоновано триблокову модель такого механізму (рис. 4).

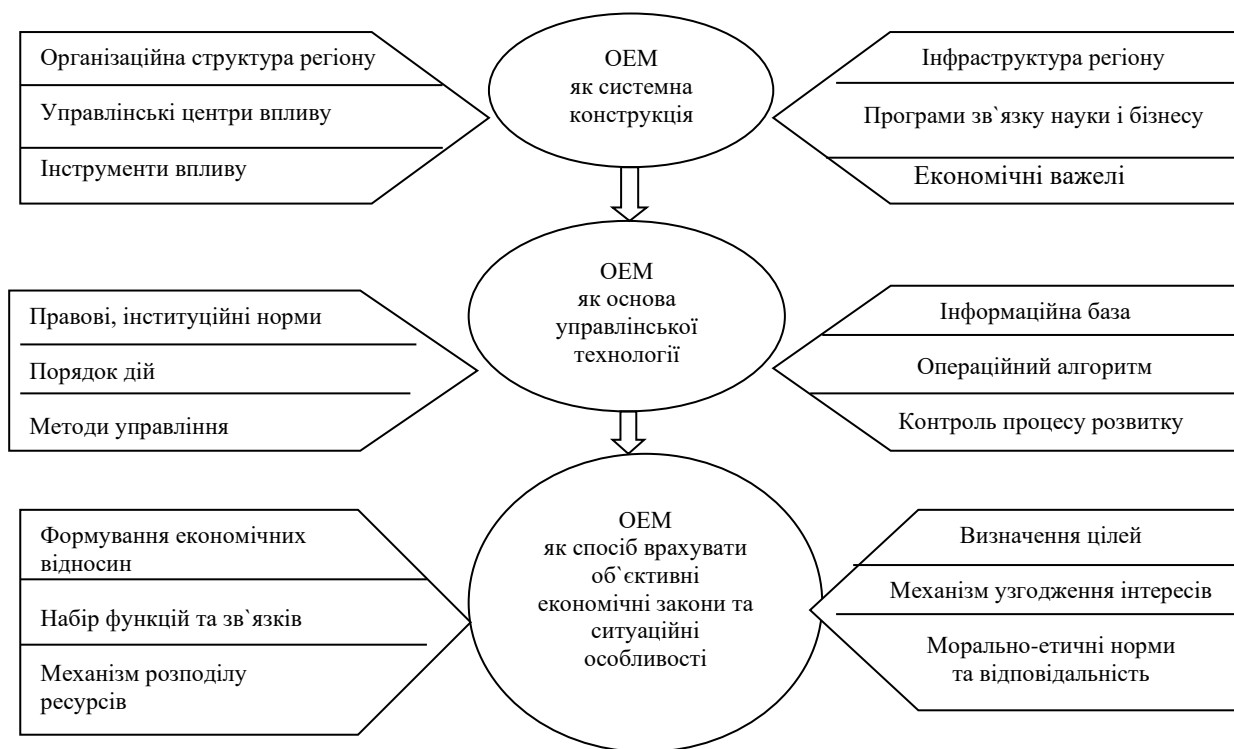

Рис. 4. Триблокова модель організаційно-економічного механізму

Регіональний розвиток і організаційно-економічний механізм його забезпечення розглянуто як деяку систему принципів, що формують управлінську стратегію, серед яких опора на власні ресурси, проектне управління, сценарне моделювання і балансові механізми.

За результатами дослідження розроблено авторські логіко-структурні моделі управління регіональним розвитком, серед яких: модель інвестиційного забезпечення (рис. 5); структурно-параметрична модель управління розвитком (рис. 6); когнітивна карта регулювання регіонального розвитку (рис. 7).

Важлива роль в управлінні регіональним розвитком надається учасниками (стейкхолдерами) розвитку. Це їх завдання дослідити потенціал та інституційні умови. Учасники, а не тільки окремі лідери, вирішують питання потреб і структури інвестиційних ресурсів, пропонують створення інвестиційного забезпечення та нових організаційних форм зв'язку науки з бізнесом, вибирають інструменти та механізми інвестиційного забезпечення.

У дослідженні визначено, що для сучасних умов нерівноважної економічної динаміки більш адекватною моделлю стратегічного планування розвитку є параметрична модель, в основі якої має бути використана покрокова (параметрична) градація зміни показників системи (рис. 6).

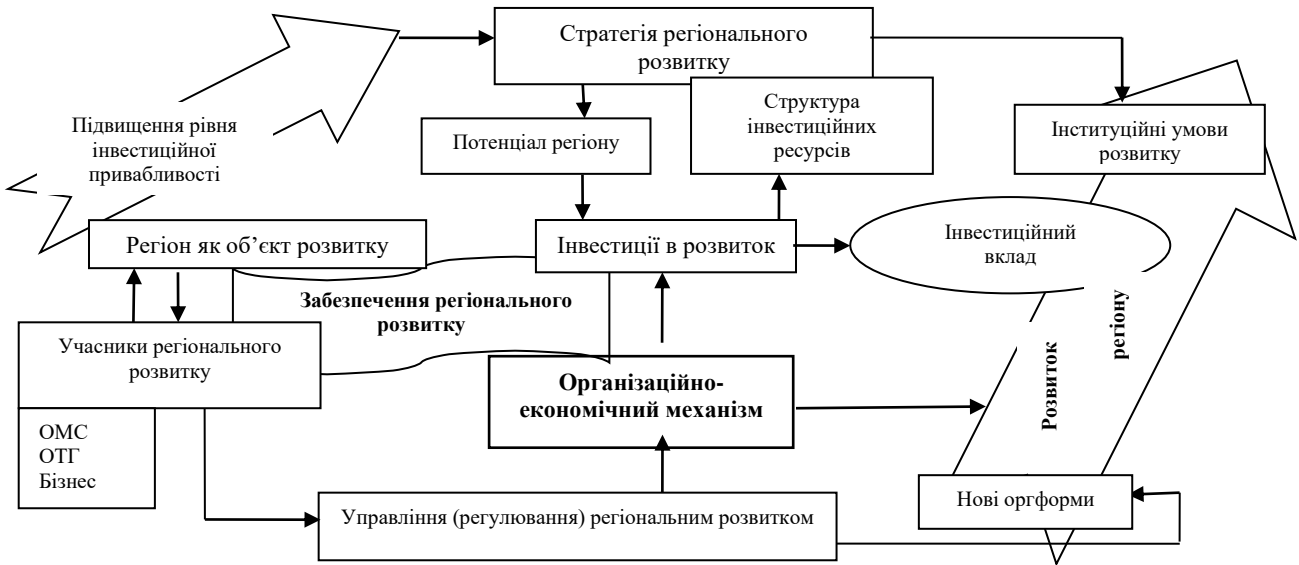

Рис. 5. Інвестиційне забезпечення і його зв'язок з OEM у стратегії регіонального розвитку

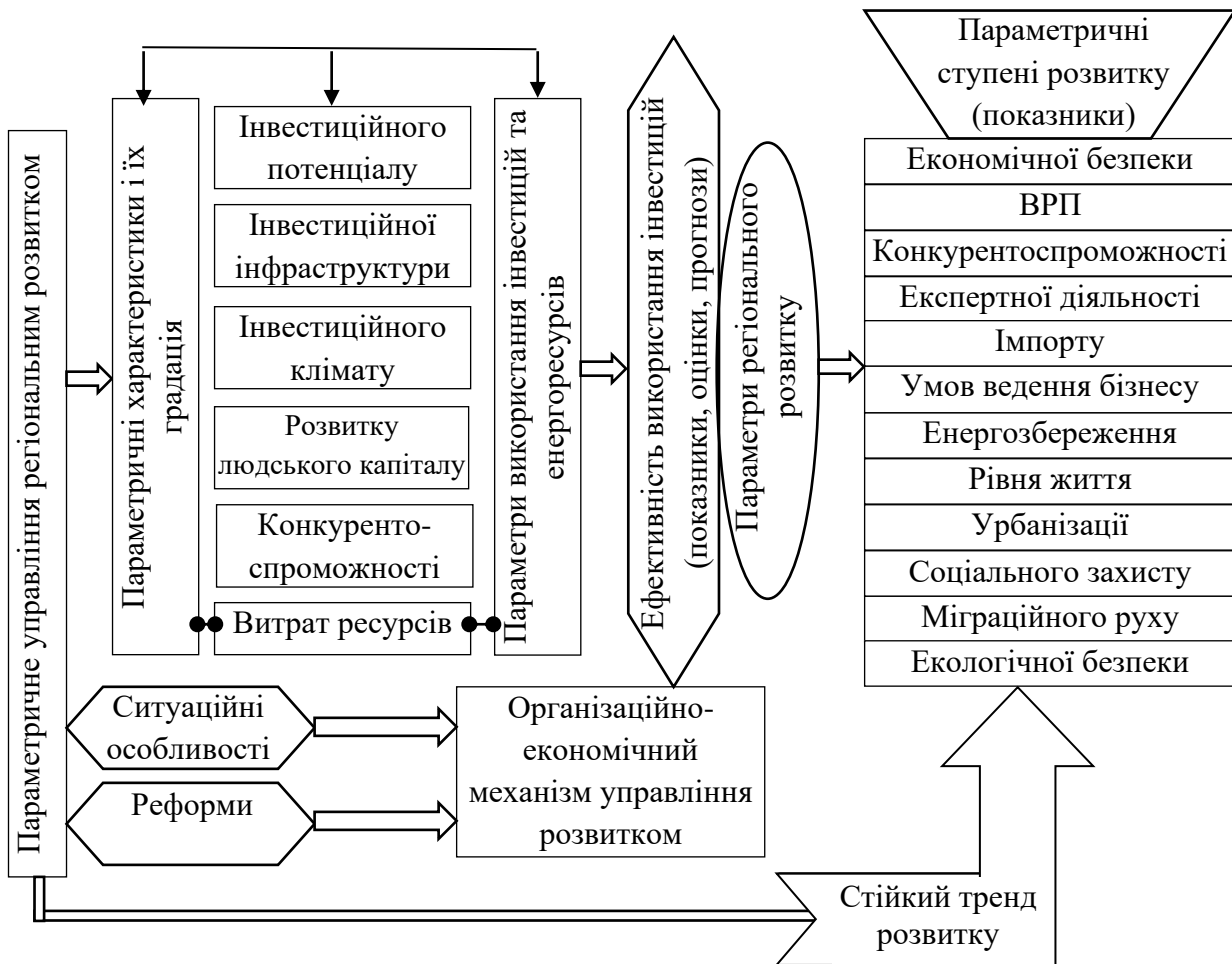

Рис. 6. Структура параметричної моделі управління регіональним розвитком

На моделі визначено такі параметричні характеристики: інвестиційний потенціал регіону, інвестиційну інфраструктуру й інвестиційний клімат; конкурентоспроможність; витрати ресурсів; розвиток людського капіталу.

Параметри слід визначати на перспективу, а результати розвитку відстежувати за даними ВРП, підвищення рівня конкурентоспроможності, рівня життя, рівня людського розвитку, енергозбереження, стійкості економічного стану.

З визначенням сутнісних характеристик регіонального розвитку постають питання уточнення процесу регулювання розвитку та створення когнітивної моделі формування організаційно-економічного механізму для забезпечення розвитку (рис. 7).

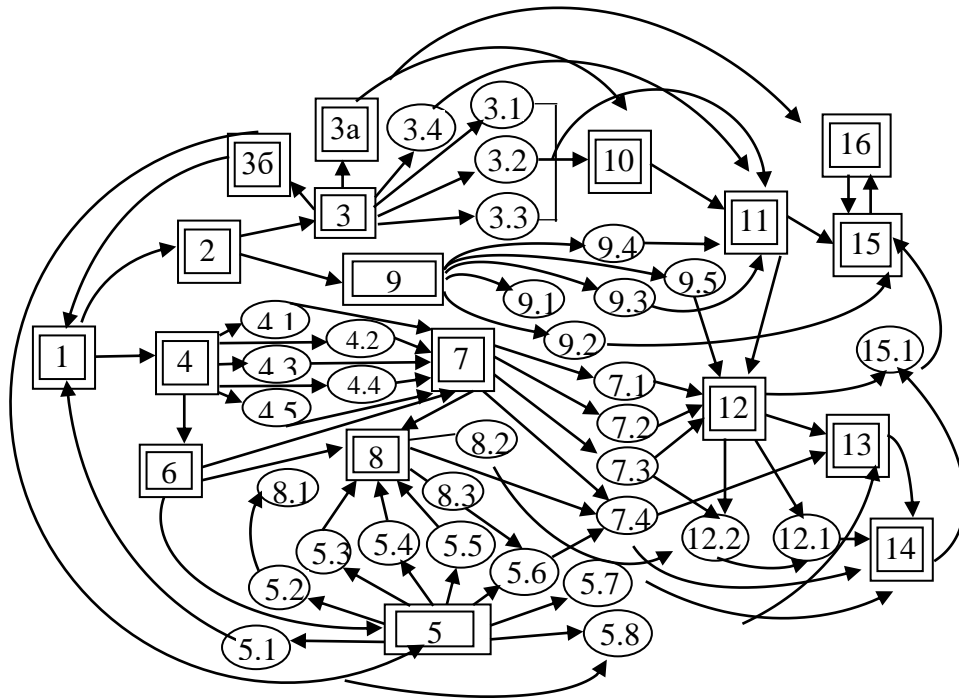

Рис. 7. Когнітивна карта регулювання регіонального розвитку та забезпечення інвестиційно-інноваційної політики: 1. Стратегія регіонального розвитку. 2. Оцінка потенціалу регіону. 3. Створення інноваційних оргформ в регіоні (технопарки, кластери, конс. фірми, наукові парки). 4. Реалізація реформ на місцевому рівні. 5. Забезпечення процесів розвитку. 6. Розвиток інфраструктури. 7. Створення організаційно-економічного механізму управління регіонального розвитку. 8. Активація інвестиційної діяльності. 9. Створення умов для розвитку бізнесу. 10. Антимонопольна політика і заходи. 11. Конкурентна політика і заходи. 12. Удосконалення методів і технологій управління регіональним розвитком. 13. Освоєння і використання проектного менеджменту. 14. Розвиток інжинірингу. 15. Контроль процесу регіонального розвитку. 16. Регуляторні заходи корегування процесу розвитку. 3.1 – технопарки. 3.2 – наукові парки. 3.3 – кластери. 3.4 – ОТГ. 4.1 – земельна реформа. 4.2 – адміністративно-територіальна. 4.3 – сфери ЖКГ. 4.4 – медична. 4.5 – правова. 5.1 – забезпечення інформаційно-аналітичне. 5.2 – інституційне забезпечення розвитку. 5.3 – матеріально-технічне. 5.4 – енергетичне. 5.5 – інноваційне. 5.6 – соціально-кадрове. 5.7 – проєктне. 7.1 – OEM – ринкове регулювання. 7.2 – міжрегіональних взаємовідносин. 7.3 – OEM – зовнішньоекономічне. 7.4 – OEM – моніторинг. 8.1 – Підвищення інвестиційного кластера. 8.2 – залучення інвестицій. 8.3 – залучення громад і населення до управління розвитком. 9.1 – створення РІС. 9.2 – вибір точок зростання. 9.3 – смарт-спеціалізація. 9.4 – логістика. 9.5 – урбанізація. 12.1 – стимулювання. 12.2 – зовнішньоекономічна діяльність. 15.1 – система показників

Запропонована когнітивна карта регулювання регіонального розвитку

характеризується такими особливостями:

1. Стратегія розвитку має реперними точками визначення потенціалу регіону; розвиток бізнесу; кардинальне покращення інфраструктури у всіх її різновидах (житлово-комунальний аспект, інвестиційний, логістичний, банківсько-фінансовий).

2. У центр уваги управління розвитком поставлено створення відповідного організаційно-економічного механізму та впровадження нових організаційних форм зв'язку науки з виробництвом (індустріальні парки, технологічні майданчики, технопарки, кластери, ОТГ та ін.).

3. Пріоритет віддається такому інструментарію, як реформи, підтримка точок зростання, використання проєктних методів управління та інжинірингу.

4. Здійснюється орієнтація на два специфічні джерела розвитку – інвестиції з опорою на власні ресурси та активація інноваційної діяльності із залученням громадськості.

ВИСНОВКИ

У роботі розроблено комплексний підхід до формування економіко-організаційного механізму інвестиційного забезпечення регіонального розвитку, що є внеском у розвиток наукового забезпечення управління регіональним розвитком на основі оновленої моделі державного регулювання та місцевого самоуправління з урахуванням особливостей кожного регіону країни.

Проведене дослідження дозволило сформулювати такі висновки.

На *теоретичному* та *методичному* рівнях:

1. У роботі розглянуто базові економічні категорії «зростання, розвиток, організаційно-економічний механізм, інвестиційне забезпечення», «регіональний розвиток», «організаційно-економічний механізм»; розглянуто особливості конкурентної політики регіонів і поняття «інвестиційної привабливості». Визначено й охарактеризовано специфіку регіону як просторової адміністративної одиниці, що потребує власного методологічного підходу в завданнях управління розвитком. Уточнено базові характеристики регіонального розвитку, які враховують принципи «герменевтичного кластера», зміну інституційних норм і правил між учасниками, оцінку різноспрямованих факторів впливу на регіональний розвиток та оновлений організаційно-економічний механізм досягнення його цілей для ефективного використання можливостей його інвестиційного забезпечення.

2. Удосконалено концептуальний підхід до формування оновленої моделі організаційно-економічного механізму інвестиційного забезпечення розвитку регіонів, яка базується на таких основних складових, як конструктивні елементи, управлінська технологія та взаємоузгодженість об'єктивних факторів і ситуаційних особливостей. Такий підхід дозволив виділити специфічні інструменти інвестиційного забезпечення регіонального розвитку, що здійснюють управлінські функції, забезпечують підготовку рішень і їх виконання, об'єднують зусилля різних учасників на стратегічних напрямках розвитку регіону.

3. Розроблено методичний підхід до ідентифікації впливу факторів на зміни активності інвестиційної діяльності регіонів України, який дозволив оцінити вплив трьох факторів, пов'язаних з капітальними інвестиціями, зайнятістю населення та промисловим виробництвом, оцінити особливості інвестиційного розвитку кожного

регіону та виділити три кластери регіонів за рівнем впливу досліджуваних факторів на регіональну інвестиційну активність.

4. Удосконалено методичні положення щодо розробки організаційно-економічної моделі управління регіональним розвитком, яка враховує інвестиційний потенціал регіону, інвестиційну інфраструктуру та інвестиційний клімат, а також конкурентоспроможність, витрати ресурсів і розвиток людського капіталу як один з найвагоміших результатів управління.

5. Враховуючи, що розвиток регіонів відбувається в умовах нерівноважної економіки, запропоновано методичне забезпечення формування напрямів регіональної інвестиційної політики, що передбачає використання моделі управління регіональним розвитком, моделі інвестиційного забезпечення, структурно-параметричної моделі, когнітивної моделі регулювання регіонального розвитку, що слугують «будівельним матеріалом» для впровадження нових технологій управління регіональним розвитком.

6. Одержані в роботі висновки *емпіричного рівня* базуються на фактичному матеріалі оцінювання ситуації в регіонах України. У цьому аспекті проаналізовано статистичні дані України та її регіонів, показники рейтингового оцінювання, структурні особливості потенціалу, специфічні відмінності окремих регіонів. Проаналізовано найбільш прогресивні сучасні форми зв'язку науки з виробництвом, індустриальні парки та нові організаційні форми місцевого самоуправління – об'єднані територіальні громади. Визначено, що за наявних умов тільки деякі з індустриальних парків відповідають своєму призначенню і готові до діяльності, а 90 % знаходяться на початковій стадії і не забезпечені ні ресурсами, ні проектними документами, ні управлінськими механізмами. ОТГ мають уже в найближчі 2–3 роки взяти на себе лідируючу роль в економіці всіх регіонів не тільки як «самостійні локомотиви» місцевого розвитку, а і як згуртовані організаційно-економічні агломерації з великими та малими містами.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Свічко С. О. Регіональний розвиток: проблеми, механізми, рішення : монографія. Харків : Вид-во Федорко, 2019. 324 с.

2. Свічко С. О. Розвиток підприємництва та його забезпечення в умовах децентралізації управління // Підприємництво як стратегічний фактор розвитку бізнес-середовища регіону : кол. моногр. / за заг. ред. О. В. Димченко. Харків, 2020. С. 185–205.

Особистий внесок: логіко-структурне моделювання системи управління розвитком.

Статті в іноземних виданнях і наукових фахових виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз даних:

3. Димченко О. В., Свічко С. О. Девіантна економіка під впливом позитивів соціалізації. *Економіка та підприємництво*. 2020. Вип. 44. С. 5–20 (включено до: *UIRICHS WEB, Research Bible, Google Scholar та ін*).

Особистий внесок: досліджено причинно-наслідкові процеси девіантної економіки.

4. Свічко С. О., Гайденко С. М. Інституціональні витoki підприємництва та його зв'язки з регіональним розвитком. *Проблеми економіки*. 2020. № 2. С. 338–346. (включено до: *Index Copernicus, DOAJ, ProQuest, Google Scholar та ін.*)

Особистий внесок: уточнено понятійний апарат та характеристики регіонального розвитку в Україні.

5. Свічко С. О., Димченко О. В. Інформація та її вплив на соціальний та технічний прогрес. *Information, its impact on social and technical processes* : зб. наук. пр. Ізраїль. Хайфа. 2020. С. 56–62. (зарубіжне видання)

Особистий внесок: розроблено інформаційну модель управління регіональним розвитком.

6. Свічко С. О. Розробка формалізованої моделі управління розвитком регіону. *Sciences of Europe*. № 65 (Vol 2). 2021. С. 40–46. (зарубіжне видання країни ЄС, включено до: *Index Copernicus, Google Scholar, ResearchBib та ін.*)

Статті в наукових фахових виданнях

7. Свічко С. О., Белявцева В. В. Підходи, механізми і спроможності в управлінні розвитком регіонів. *Моделювання регіональної економіки*. 2018. Вип. 1. (31). С. 286–289.

Особистий внесок: запропоновано концепт моделі організаційно-економічного механізму інвестиційного забезпечення розвитку регіонів.

8. Свічко С. О. Базові характеристики регіонального розвитку. *Моделювання регіональної економіки*. 2018. Вип. 2. (32). С. 151–164.

9. Димченко О. В., Сухонос М. К., Белявцева В. В., Гайденко С. М., Свічко С. О. Державна підтримка регіонального розвитку. *Комунальне господарство міст. Серія : Економічні науки*. 2019. Т. 4. № 150. С. 2–9.

Особистий внесок: визначено специфіку моделей державно-приватного партнерства.

Праці апробаційного характеру:

10. Свічко С. О. Об'єднані територіальні громади як новий інститут регіонального розвитку // *Actual aspects of development in the context of globalization* : наук. конф. (м. Флоренція, 23–24 берез. 2020 р.). С. 69–73.

11. Свічко С. О. Використання європейського досвіду в реформуванні адміністративно-просторової організації економіки // *Modern approaches to the introduction of science into practice* : наук.-практ. конф. (м. Сан-Франциско, 30–31 берез. 2020 р.). С. 111–115.

12. Свічко С. О. Наукове забезпечення та інноваційні елементи в механізмі управління регіональним розвитком // *Theoretical foundations of modern science and practice* : наук.-практ. конф. (м. Мельбурн, 6–7 квіт. 2020 р.). С. 410–415.

13. Свічко С. О., Гайденко С. М. Розвиток підприємництва в Україні та його економічна відповідальність // *Prospects for the development of modern science and practice* : наук.-практ. конф. (м. Грац, 12–13 трав. 2020 р.). С. 198–203.

Особистий внесок: розроблено концепцію економічної відповідальності бізнесу.

14. Свічко С. О. Регіональний розвиток та механізми його комплексного забезпечення // *Підприємництво та бізнес-адміністрування* : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Харків, 1–28 лют. 2020 р.). С. 129–132.

15. Димченко О. В., Свічко С. О. Розвиток регіонів України: потенціал і забезпечення змін // Фінансово-економічні чинники розвитку регіонів та України : матеріали II наук.-практ. конф. (м. Харків – Херсон, 2020 р.). С. 36–41.

Особистий внесок: обґрунтовано чинники формування інвестиційного потенціалу регіону.

АНОТАЦІЯ

Свічко С. О. Організаційно-економічний механізм інвестиційного забезпечення регіонального розвитку. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка – Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України. – Харків, 2021.

Дисертацію присвячено розробці теоретико-методичного забезпечення формування організаційно-економічного механізму інвестиційного забезпечення розвитку регіонів України.

Удосконалено концептуальний підхід до формування оновленої моделі організаційно-економічного механізму інвестиційного забезпечення розвитку регіонів, яка базується на таких основних складових, як конструктивні елементи, управлінська технологія та взаємоузгодженість об'єктивних факторів і ситуаційних особливостей. Це дозволило виділити специфічні інструменти інвестиційного забезпечення регіонального розвитку, що здійснюють управлінські функції, забезпечують підготовку рішень і їх виконання, об'єднують зусилля різних учасників на стратегічних напрямках розвитку регіону. Розроблено методичний підхід до ідентифікації впливу факторів на зміни активності інвестиційної діяльності регіонів України, оцінено вплив трьох основних факторів, пов'язаних з капітальними інвестиціями, зайнятістю населення та промисловим виробництвом. Визначено особливості інвестиційного розвитку кожного регіону та виділено три кластери регіонів за рівнем впливу досліджуваних факторів на регіональну інвестиційну активність. Удосконалено методичні положення щодо розробки організаційно-економічної моделі управління регіональним розвитком, яка враховує інвестиційний потенціал регіону, інвестиційну інфраструктуру й інвестиційний клімат, а також конкурентоспроможність, витрати ресурсів і розвиток людського капіталу як один із найвагоміших результатів управління.

Визначено, що заходи забезпечення розвитку мають здійснюватися з опорою на власні ресурси, інтелектуальний капітал і новостворений і надійний організаційно-економічний механізм управління регіональним розвитком. У роботі акцентовано увагу на рушійних силах розвитку регіонів, а це інвестиції, сучасні механізми і технології управління, конкурентна політика й активність учасників регіонального розвитку.

Ключові слова: регіон, розвиток, організаційно-економічний механізм, інвестиції, забезпечення, моделювання, управління розвитком.

АННОТАЦИЯ

Свичко С. А. Организационно-экономический механизм инвестиционного

обеспечения регионального развития. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.05 – развитие производительных сил и региональная экономика. – Научно-исследовательский центр индустриальных проблем развития НАН Украины. – Харьков, 2021.

Диссертация посвящена разработке теоретико-методического обеспечения формирования организационно-экономического механизма инвестиционного обеспечения развития регионов Украины.

Усовершенствован концептуальный подход к формированию обновленной модели организационно-экономического механизма инвестиционного обеспечения развития регионов, который базируется на следующих основных составляющих: конструктивные элементы, управленческая технология и взаимосогласованность объективных факторов и ситуационных особенностей. Выделены специфические инструменты инвестиционного обеспечения регионального развития, осуществляющие управленческие функции, обеспечивающие подготовку, исполнение и объединяющие усилия разных участников процесса регионального развития. Разработан методический подход к идентификации влияния факторов на изменения активности инвестиционной деятельности регионов Украины. Оценено влияние трех основных факторов, связанных с капитальными инвестициями, занятостью населения и промышленным производством. Определены особенности инвестиционного развития каждого региона, и выделены три кластера регионов, исходя из уровня влияния исследуемых факторов на региональную инвестиционную активность. Усовершенствованы методические положения по разработке организационно-экономической модели управления региональным развитием, которая учитывает инвестиционный потенциал региона, инвестиционную инфраструктуру и инвестиционный климат, а также конкурентоспособность, затраты ресурсов и развитие человеческого капитала как один из наиболее значимых результатов управления.

Ключевые слова: регион, развитие, организационно-экономический механизм, инвестиции, обеспечение, моделирование, управление развитием.

SUMMARY

Svichko S. O. Organizational and Economic Mechanism of Investment Support for Regional Development. Qualification research paper. – Manuscript.

Dissertation for the Scientific Degree of Candidate of Economic Sciences in Specialty 08.00.05 – Development of Productive Forces and Regional Economy. – Research Center of Industrial Problems of NAS of Ukraine. – Kharkiv, 2021.

The dissertation is devoted to the development of theoretical and methodological support for the formation of an organizational and economic mechanism for investment support for the development of regions of Ukraine.

The conceptual approach to the formation of an updated model of the organizational and economic mechanism of investment support for the development of regions has been improved, which is based on the following main components: structural elements, management technology and the mutual consistency of objective factors and situational features. The specific instruments of investment support for regional development are highlighted, which carry out managerial functions, ensure the preparation and execution and

unite the efforts of different participants in the regional development process. A methodological approach has been developed to identify the influence of factors on changes in the activity of investment activities in the regions of Ukraine. The influence of three main factors related to capital investments, employment of the population and industrial production is estimated. The features of the investment development of each region are determined and three clusters of regions are identified, based on the level of influence of the factors under study on regional investment activity. The methodological provisions for the development of an organizational and economic model for managing regional development have been improved, taking into account the investment potential of the region, investment infrastructure and investment climate, as well as competitiveness, resource costs and human capital development as one of the most significant management results.

In the center of scientific research the OEM with target orientation on investment maintenance of regional development is put and developed. In this mechanism, the main components are institutional (change the rules of relations between participants), investment (financial support from various sources), organizational (cluster-corporate form of management), information (monitoring the development process), economic (economic design) and social (economic design) and social (economic design). primarily in the field of social responsibility of government and business).

The conclusions focus on the driving forces of regional development, which are investments, modern management mechanisms and technologies, competition policy and activity of regional development participants. The priorities are to reform the administrative-territorial system with the creation of UTC and industrial parks, provisions for the development of the Development Strategy and analytical work in the management of regional development, which, in addition to improving the competitiveness of regions, set human resource development and socialization of the economy.

Key words: region, development, organizational and economic mechanism, investments, provision, modeling, development management.